CMK GRONINGEN

SAMEN VOORUIT

Projectplan Cultuureducatie met Kwaliteit 2025-2028

April 2024

CULTUUR EDUCATIE MET KWALITEIT GRONINGEN

KUNST & CULTUUR

VOORWOORD

De ene school heeft een volledige visie op cultuureducatie ontwikkeld, terwijl een andere school heeft ingezet op een intensievere samenwerking met de culturele omgeving. Er zijn scholen die in een leergemeenschap ideeën en kennis uitwisselen met een cultureel ondernemer, of met een cultureel ondernemer een product ontwikkelen.

Het cultuuronderwijs bij scholen in Groningen staat steeds meer op eigen benen. Belangrijk is dat cultuureducatie niet alleen gedragen wordt door individuen, maar door het hele team van een school. En cultuuronderwijs staat sterk als we het samenbrengen met andere vakken of in doorlopende leerlijnen.

K&C speelt een belangrijke rol als verbinder, aanjager, vernieuwer en organisator, waarbij de school zelf aan het roer staat. Op eigen wijze kunnen scholen kunst en cultuur in het klaslokaal vormgeven, zodat zij het beste kunnen halen uit kunst en cultuur voor hun leerlingen.

K&C staat klaar om scholen te ondersteunen, in welke fase – of in ons jargon: scenario – ze zich ook bevinden.

Marieke Vegt,
directeur Stichting Kunst & Cultuur (K&C)

K&C Groningen onderschrijft de Code Diversiteit & Inclusie, Fair Practice Code en Governance Code Cultuur 2019. Op kunstencultuur.nl/over-ons/de-culturele-codes en in ons beleidsplan Goed cultuuronderwijs voor iedereen lees je hoe. In dit projectplan vind je ook concrete voorbeelden.

INHOUDS-OPGAVE

1 INLEIDING 06

2 WAAR STAAN WE NU? 07

3 HET DOEL 20

4 POSITIONERING 28

5 SAMENWERKING 31

6 MONITORING EN EVALUATIE 34

7 PLANNING EN HOOFDLIJNEN 36

8 BEGROTING 38

SAMENVATTING

In CMK 4 ligt onze focus op het borgen van de kwaliteit van cultuuronderwijs in het primair onderwijs, het vergroten van het bereik in voortgezet onderwijs en kinderopvang en het begeleiden van het onderwijsveld naar het nieuwe curriculum. In ons beleidsplan voor samenhangend cultuuronderwijs *Bovenop de Toren…* omschrijven wij de kwaliteit van het cultuuronderwijs zoals we die via CMK en onze dienstverlening bevorderen. Wij ondersteunen door te investeren in de randvoorwaarden binnen het proces van kwaliteitsverbetering: de (logische) samenhang tussen schoolvisie, programma (leerlijn), deskundigheid binnen de school en samenwerking met de culturele omgeving.

Deelnemende scholen maken iedere twee jaar een ontwikkelplan voor hun cultuuronderwijs: het ene jaar benoemen ze hun ambities en maken zij plannen met de culturele omgeving. Het andere jaar evalueren ze de uitvoering daarvan met monitoring- en evaluatie-instrument Evi. Zij krijgen zo zicht en controle op de kwaliteitsontwikkeling en kwaliteitsverbetering van hun cultuuronderwijs.

DOELEN CMK 4

PRIMAIR ONDERWIJS

- 75% deelname.
- 20 schoolleiders volgen het traject Visie, Verbinding Verbeelding.
- In 2028 is gemiddeld gezien scenario 3 bereikt.

VOORTGEZET ONDERWIJS

- 50% deelname.
- 5.000 leerlingen bezoeken in 2025 en 2026 de Culturele Safari.

LEERGEMEENSCHAP

- 15 leergemeenschappen Cultuureducatie tot 2028.
- Jaarlijks 3 meetups waarin leergemeenschappen onderling kennis uitwisselen.

MONITORING EN EVALUATIE

- Alle deelnemende po- en vo-scholen gebruiken Evi.
- Alle productontwikkelingen worden beoordeeld met het evaluatieformulier productontwikkeling.

CULTUREEL ONDERNEMERS

- 72 productontwikkelingen.
- 20 docenten volgen de opleiding Kunstvakdocent in het PO.
- 20 kunstdocenten volgen de opleiding Voor de klas in het s(b)o.
- 20 educatiemedewerkers volgen de opleiding S(b)o op bezoek.

KINDEROPVANG

- Jaarlijks 7 proeftuinen in een één- of tweejarig traject.
- Ontwikkelen van de pilot ICC-cursus voor de kinderopvang (2028).
- Een jaarlijks terugkerende netwerkbijeenkomst Cultuur en kinderopvang.

KENNISDELING

- In 2026 verwijst een eerste versie van de AI-gestuurde tool ‘Aike’ scholen en culturele spelers naar bijv. inspiratie, advies en opleiding.
- In 2026 en 2028 komt het CMK Magazine uit in oplagen van 1.500.
- 120 bezoekers laten zich jaarlijks inspireren tijdens Krachtstof.
- 150 leraren bezoeken jaarlijks de Kinderboekenweekbijeenkomsten.
- Jaarlijks zijn er 3 KRAAK-bijeenkomsten voor de eigen deskundigheid.

KANSENGELIJKHEID

- Jaarlijks brengt Culturele Mobiliteit minimaal 6.000 leerlingen uit het primair onderwijs naar een culturele bestemming in Groningen.
- Minimaal twee keer per jaar een bijeenkomst met Tijd voor Toekomst / School en Omgeving om advisering, programmering, nascholing en monitoring en evaluatie op elkaar af te stemmen.

INLEIDING

Stichting Kunst & Cultuur (K&C) maakt zich sterk voor goed cultuuronderwijs op alle scholen in Groningen. In 2024 is K&C bijna tien jaar penvoerder in de provincie. We introduceerden een aanpak die de school aan het roer van hun cultuuronderwijs zet. We bouwden een netwerk met álle scholen in het primair onderwijs (po), de meeste scholen in het voortgezet onderwijs (vo), hbo-opleiders, zzp'ers en culturele instellingen in alle Groningse gemeenten.

Kinderopvangorganisaties en mbo-opleiders zijn sinds 2023 betrokken. Er zijn ruim 250 educatieve producten ontwikkeld door cultureel ondernemers, naar aanleiding van specifieke vragen van po- en vo-scholen. Deze producten zijn allemaal langdurig inzetbaar op de eigen school, en op andere scholen.

Er is enorm veel bereikt. Toch is onze opdracht nog niet klaar. In de volgende periode willen we de ontwikkelingen van basisscholen borgen binnen de schoolteams (Evi-scenario 3, zie bijlage 1) en hen begeleiden richting het nieuwe cultuurcurriculum. Het vraagt tijd om pedagogisch medewerkers en docenten van recent aangesloten kinderopvang en vo-scholen te introduceren en mee te laten groeien met CMK Groningen om zo een kwalitatieve, doorgaande leerlijn 0-18 jaar in cultuuronderwijs neer te zetten.

Er waren de afgelopen jaren tegenslagen. Corona zorgde voor vertragingen en annuleringen van ontwikkeltrajecten. De werkdruk in het onderwijs en de wisselingen binnen schoolteams zetten cultuuronderwijs onder druk. Ook de werkdruk binnen de eigen organisatie staat onder spanning. De doelgroepen van CMK Groningen zijn de afgelopen projectperiode uitgebreid met vo en kinderopvang, en er is extra geïnvesteerd in niet eerder bereikte scholen. Het afstemmen met nieuwe regelingen zoals School en Omgeving en Tijd voor Toekomst vroeg en vraagt veel aandacht.

De komende jaren is het onderwijslandschap volop in beweging. Wij anticiperen hier flexibel op. Scholen en cultureel aanbieders zijn zeer tevreden over het huidige CMK Groningen. Vanuit die stabiele basis bouwen we voort, waarbij de focus ligt op:

- Borgen van de kwaliteit in het primair onderwijs
- Vergroten van het bereik in voortgezet onderwijs en kinderopvang
- Begeleiden van het culturele veld naar het nieuwe curriculum

Dit projectplan is tot stand gekomen in samenwerking met het werkveld en de medewerkers van K&C.

[1] Tijd voor Toekomst is het programma rijke schooldagen vanuit Nationaal Programma Groningen. School en Omgeving is het programma rijke schooldagen vanuit de Gelijke Kansen Alliantie. Zie ook de toelichting op Rijke schooldag in de verklarende woordenlijst.

2 WAAR STAAN WE NU?

CMK Groningen bereikte in de afgelopen tien jaar maar liefst 98% van de scholen voor primair onderwijs in de provincie Groningen.

2.1 WERKWIJZE

CMK Groningen introduceerde in 2015 een werkwijze waarbij de school zelf aan het roer staat van kwaliteitsverbetering op het gebied van cultuureducatie. Scholen maken eigen keuzes die passen bij de schoolvisie, de omgeving en de behoeften van leerlingen. Ons uitgangspunt is dat de inhoudelijke kwaliteit van cultuuronderwijs groeit, als de juiste randvoorwaarden gesteld zijn. In ons beleidsplan voor samenhangend cultuuronderwijs *Bovenop de Toren*… omschrijven wij de kwaliteit van het cultuuronderwijs zoals we die via CMK en onze dienstverlening bevorderen. Wij investeren in de randvoorwaarden binnen het proces van kwaliteitsverbetering: de (logische) samenhang tussen schoolvisie, programma (leerlijn), deskundigheid binnen de school en samenwerking met de culturele omgeving. Het roer (afbeelding 1) maakt dit optimalisatieproces tastbaar voor de school.

Elke twee jaar stellen de deelnemende scholen een plan samen ter verbetering van hun cultuuronderwijs. Het ene jaar benoemen de scholen hun ambities aan de hand van de vier Evi-scenario's (bijlage 2) en maken zij plannen om in samenwerking met de culturele omgeving die ambities te bereiken. Het andere jaar evalueren scholen de uitvoering en resultaten van hun plannen met hulp van Evi. De ontwikkeling van het cultuuronderwijs vindt plaats met het culturele veld. Cultuureducatiemakers begeleiden het onderwijsteam om deskundiger te worden op het gebied van culturele disciplines of ontwikkelen lessen die passen in een doorgaande leerlijn of aansluiten bij andere vakken.

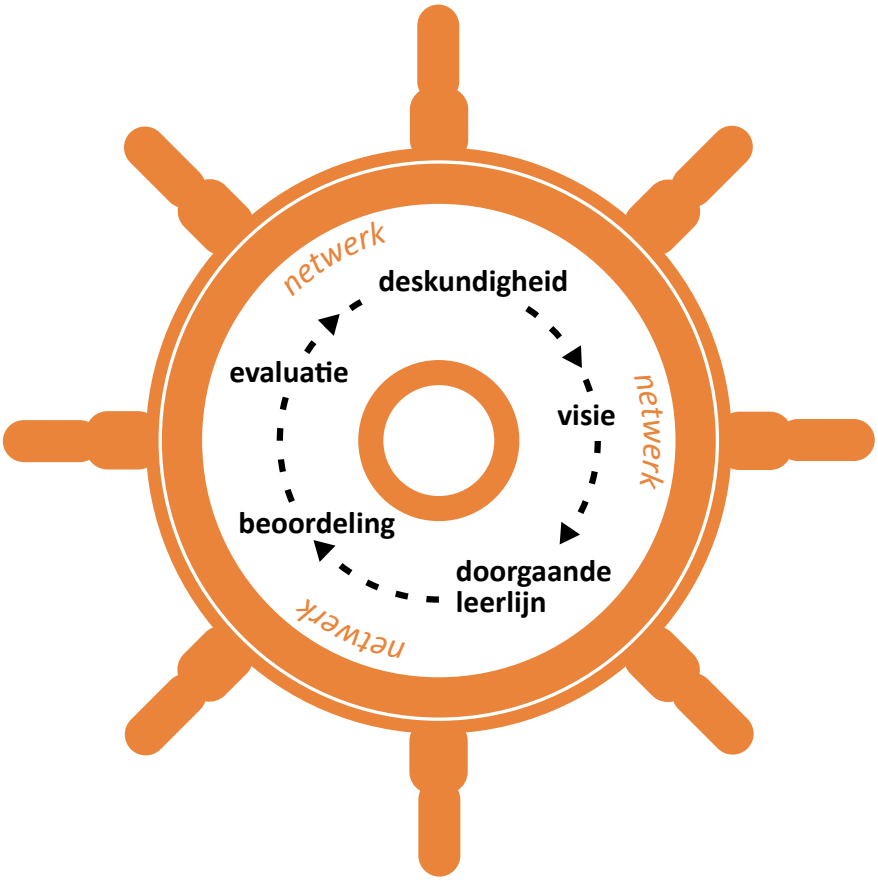

Afbeelding 1: Het roer verbeeldt het proces van kwaliteitsverbetering in cultuureducatie

2.2 DIT LEVERDE HET OP

De afgelopen jaren is CMK Groningen uitgegroeid tot een vast gegeven. In de provincie Groningen hebben we het hoogste aantal ICC'ers per leerling. In hun meerjarenplannen nemen scholen CMK-middelen op om te investeren in visie, deskundigheid en de ontwikkeling van programma's in samenwerking met de culturele omgeving. Verschillende financiële mogelijkheden worden hierin op elkaar afgestemd (bijvoorbeeld school-budget, productontwikkeling en leergemeenschap). De vraaggerichte werkwijze die K&C met CMK Groningen introduceerde is nu gemeengoed: scholen zijn sterkere vragers geworden en het culturele veld kijkt veel gerichter naar de wensen van scholen in het ontwikkelen van nieuwe producten.

In het projectplan CMK 3 stelde K&C ambitieuze doelen. Onvoorzien was de coronapandemie en het langdurige effect hiervan op het openbare leven. Scholen sloten enkele periodes hun deuren en bij het openen ging veel aandacht uit naar leerlingenzorg en het wegwerken van leerachterstanden. De ontwikkeltrajecten binnen CMK Groningen kwamen gedeeltelijk stil te liggen. Doordat CMK Groningen in tweejarige cycli werkt, bereikten we pas in 2023 weer het niveau van vóór corona. Een positief na-effect was dat scholen de culturele partners hadden gemist tijdens corona, waardoor de meerwaarde van samenwerken met de culturele omgeving nog duidelijker werd. Na het opheffen van de coronamaatregelen trokken scholen er massaal op uit met leerlingen en/of haalden zij kunstenaars in de klas. Evi registreerde groei op alle pijlers[2] van CMK, maar de pijler Samenwerking met de culturele omgeving was enorm gegroeid.

Steeds vaker gaan scholen langdurige samenwerkingen aan met cultureel ondernemers. Op deze manier ontstaat verdieping. In de afgelopen jaren zijn cultuureducatieproducten ontworpen met cultureel ondernemers die overdraagbaar of direct bruikbaar zijn voor andere scholen. Hiermee is het cultuureducatiepakket goed gevuld; scholen kunnen hieruit putten.

[2] De Evi-vragenlijst voor po heeft vier pijlers: Visie, Programma, Deskundigheid en Samenwerking.

Resultaten in CMK 3

	2021	2022
Participatie scholen	64% PO 0% VO	71% PO 20% VO
Cultureel ondernemers[3]	16 nieuwe producten	31 nieuwe producten
Leergemeenschappen cultuuronderwijs	5	12
Deskundigheidsbevordering culturele aanbieders	0 culturele aanbieders	45 culturele aanbieders
Scenario's	57% van de scholen ambieert scenario 3 of hoger	2.5 gemiddeld scenario Scholen in scenario 3 of hoger: Visie 42% Deskundigheid 45% Programma 43% Samenwerking 68%
Monitoring en evaluatie	Evi 2.0 ontwikkeld Evi VO: • Scenario's ontwikkeld • Vragenlijst ontwikkeld	99% van de deelnemende scholen gebruikt Evi 2.0 Evi VO gerealiseerd
Verbinding binnenschools-buitenschools[4]	Oriënterende gesprekken met kennisinstellingen en kinderopvangorganisaties voor duurzame samenwerking.	Voorbereidingen proeftuinen kinderopvang en culturele academie.

[3, 4] Cijfers zijn cumulatief.

2023	Verwachting 2024
76% PO 26% VO	80% PO 35% VO
66 nieuwe producten	81 nieuwe producten
9	9
17 culturele aanbieders	20 culturele aanbieders
53% van de scholen ambieert scenario 3 of hoger	2.6 gemiddeld scenario
Doorontwikkeling naar Evi 2.1 Iedere cultureel ondernemer die een cultuureducatief product ontwikkelt legt verantwoording af.	99% van de deelnemende po-scholen gebruikt Evi 2.1 100% van de deelnemende vo-scholen gebruikt Evi VO.
8 kinderopvanglocaties met een proeftuin.	18 kinderopvanglocaties met een proeftuin.

2.3 REFLECTIE PER DOELGROEP

Primair onderwijs

CMK Groningen bereikte in de afgelopen tien jaar maar liefst 98% van de scholen voor primair onderwijs in de provincie Groningen. Hier zijn we trots op. We hebben ons extra ingespannen om scholen die nog nooit deelnamen te betrekken (spoor 2). In 2024 zijn er nog slechts 6 scholen (2%) die nooit hebben deelgenomen (t.o.v. 21 scholen in 2019). Deze bereiken we wel vanuit onze adviesfunctie. Zij zijn dus bekend met CMK. Deze scholen nemen bewust niet deel aan CMK. We kunnen nu het tweesporenbeleid loslaten en ons richten op één spoor.

Niet elke school doet ieder jaar mee. Dit kan verschillende redenen hebben, zoals deelname aan andere regelingen (zoals Tijd voor Toekomst) of wisselingen binnen het team. Met name scholen in scenario 1 en 2 zijn kwetsbaar als de ICC'er of directeur vertrekt. K&C zet zich daarom extra in om scholen naar scenario 3 te begeleiden, zodat de verantwoordelijkheid voor het cultuuronderwijs teambreed gedragen wordt.

Met het schoolleiderstraject Visie, Verbinding, Verbeelding met NHL Stenden voeden we schoolleiders in het leidinggeven aan cultuuronderwijs binnen de brede onderwijscontext. Inmiddels is een netwerk ontstaan van oud-deelnemers. De directeuren komen twee keer per jaar bij elkaar waardoor een groeiend netwerk van schoolleiders ontstaat die zich sterk maken voor goed cultuuronderwijs in de school. Het netwerk voedt elkaar en er vindt kennisuitwisseling plaats.

In CMK 3 was er budget voor bovenschoolse organisaties om culturele sprekers in te zetten bij netwerken of scholingsdagen. Hieraan bleek geen behoefte. Voor nascholingen en netwerken spreken de schoolstichtingen hun eigen budgetten aan. K&C werd vanuit de steunfunctie wel gevraagd om workshops/lezingen in te vullen of hiervoor te bemiddelen. Het is ons niet gelukt om gevorderde scholen te bewegen om andere scholen te coachen. De werkdruk binnen het onderwijs is hiervoor te groot.

Resultaten Evi-monitor cultuuronderwijs 2022
179 van de 181 scholen vulden de Evi-vragenlijst 2022 in. Het rapport toont een stijging in het gemiddelde scenario van 2.3 (2020) naar 2.5. Drie scenario's stegen in hun gemiddelde: Deskundigheid, Programma en Samenwerking. Samenwerking is de grootste stijger (groei van zes decimalen). Het gemiddelde scenario van Visie bleef gelijk – daar valt dus winst te boeken. Naar verwachting groeien de scholen in 2024 naar een gemiddeld scenario 2.6.

Lage scenario's versus hoge scenario's
In de projectperiode CMK 3 zette K&C 'in de begeleiding vanuit de steunfunctie[..] nadrukkelijk in op het bereiken van scholen uit scenario 1 en 2[5].' Nu blijkt in de praktijk dat álle scholen behoefte houden aan begeleiding van regio-adviseurs, alleen verschuift de vraag:

- Scholen in scenario 1 en scenario 2 hebben vaker behoefte aan bemiddeling
- Scholen in scenario 3 en scenario 4 vragen om ondersteuning bij het stellen van kaders

Nieuwe werkwijze: de samenwerkingsovereenkomsten

In 2021 introduceerde K&C binnen CMK de samenwerkingsovereenkomst. De samenwerkingsovereenkomst met de aanvrager maakt K&C medeverantwoordelijk voor de uitvoering van de plannen. Hierdoor werken de K&C adviseurs veel directer samen met de scholen. Omdat K&C weet wat er in de provincie speelt, kunnen de adviseurs ook scholen met elkaar verbinden. Ook vo en kinderopvang starten nu vanuit een samenwerkingsovereenkomst met CMK.

[5] Projectplan CMK 3

Dit ging goed

- CMK 3 heeft cultuureducatie een stevige plek in het curriculum van scholen in Groningen gegeven.
- Scholen laten een soepel verloop zien van scenario 1 naar scenario 2.
- 98% van de scholen in het primair onderwijs is bereikt. Slechts 6 scholen zien nu en in de toekomst bewust af van deelname.
- Hoge deskundigheid: de provincie Groningen heeft het hoogste aantal ICC'ers per leerling van Nederland en directeuren volgen opleidingen in het leidinggeven aan cultuuronderwijs binnen de brede onderwijscontext.
- De vraaggerichte werkwijze is gemeengoed.

Dit verdient aandacht

- De stap naar scenario 3 en scenario 4 blijkt moeilijk.
- Scholen in scenario 3 en 4 houden behoefte aan begeleiding door K&C.
- Het budget voor bovenschoolse organisaties om culturele sprekers in te zetten bij netwerken of scholingsdagen bleef onbenut.
- Gevorderde scholen waren moeilijk te bewegen om andere scholen te coachen (te hoge werkdruk).

Cultureel ondernemers

Cultureel ondernemers weten de regelingen voor zowel primair als voortgezet onderwijs goed te vinden. Sterker nog: CMK Groningen is ‘overvraagd’ en heeft extra budget moeten vrijmaken om aan de vraag te voldoen.

Een groot succes was de Educatiemaakplaats, waar jonge makers vanuit hun eigen artistieke visie nieuw cultuuronderwijs ontwikkelden. Talentontwikkelingsprogramma Station Noord (van We the North) heeft de maakplaats overgenomen en een structurele plek gegeven.

Binnen CMK Groningen zijn verschillende scholingstrajecten ontwikkeld voor culturele ondernemers. Voor de langlopende opleidingen Zingen langs de Lijn en Handen & Voeten was te weinig animo. Zeker na de coronaperiode reserveerden ondernemers niet graag scholingstijd voor een lange periode; ze wilden tijd houden voor (nieuwe) opdrachten. De kennis die binnen deze trajecten werd aangeboden willen we op een andere, laagdrempeligere manier aanbieden, zoals in individuele coachtingstrajecten en bij netwerk- en kennisdelingsbijeenkomsten.

Het nascholingstraject Voor de klas in het s(b)o is succesvol uitgevoerd. Er is interesse van cultureel ondernemers om maatwerk te leveren voor het speciaal onderwijs, maar ook verlegenheid om naar een speciale school te stappen. In inhoudelijke bijeenkomsten leerden cultureel ondernemers hoe het speciaal onderwijs in elkaar steekt. Daarnaast deden ze een stage en ontwikkelden ze een lessenserie toegespitst op de doelgroep. Door de stage is sterk ingezet op de relatie tussen school en cultureel ondernemers. Met een aanzienlijke kans op nieuwe opdrachten is het voor een zzp’er interessant om deel te nemen. In CMK 3 is het traject op vraag van het veld verder ontwikkeld voor culturele instellingen: Het s(b)o op bezoek.

Dit ging goed

- Alle nieuwe culturele producten zijn ontwikkeld vanuit een specifieke vraag van de school.
- De Educatiemaakplaats is opgenomen in talentontwikkelingsprogramma Station Noord.
- Er was veel aandacht voor Voor de klas in het s(b)o, wat o.a. leidde tot de doorontwikkeling Het s(b)o op bezoek.

Dit verdient aandacht

- Scholingstrajecten Zingen langs de Lijn en Handen & Voeten hadden onvoldoende deelnemers.

Voortgezet onderwijs

Nieuw in CMK 3 was de doelgroepuitbreiding naar de onderbouw van het vo. Dit vergde een aanpassing van de werkwijze. In de ontwikkeling van de scenario’s VO en Evi VO lag nadruk op het vakoverstijgend werken met andere secties, doorontwikkeling van projecten/curriculum en samenwerking met de culturele omgeving. Dit nam enige tijd in beslag. De werving van scholen startte mede hierdoor later. Door het ontbreken van matchende financiële uitbreiding was er ook onvoldoende slagkracht bij K&C om scholen te benaderen en te adviseren. Inmiddels is een extra adviseur aangenomen om de komende periode alle nog niet deelnemende middelbare scholen te benaderen. Ook organiseert de adviseur een Culturele Safari om scholen te stimuleren in de ontwikkeling van cultuuronderwijs. Naar verwachting zijn we pas in de volgende CMK-periode volledig op stoom.

Dit ging goed

- In 2023 zijn er 16 deelnemende vo-locaties. Het overgrote deel is een vmbo-school of een locatie met een vmbo-afdeling.
- De Culturele Safari kan een aanjager zijn voor het vo om cultuuronderwijs verder te ontwikkelen.

Dit verdient aandacht

- In zijn geheel valt de deelname van vo-scholen aan CMK tegen.
- Evi 2.0 voor het VO is pas eind 2022 gerealiseerd en wordt in 2024 ingezet.

Kinderopvang

In CMK 3 is een stevige basis gelegd voor de samenwerking met kinderopvangorganisaties. Na intensieve gesprekken was er een gezamenlijk plan. In september 2023 is het startschot gegeven voor de eerste proeftuinen Kinderopvang. Ook is een inventarisatie van het nascholingsaanbod voor pedagogische medewerkers gedaan. De mbo-opleiders zijn betrokken en willen hun studenten onderwijzen in het cultuuronderwijs. Kort samengevat is er veel energie bij de mbo's en kinderopvangorganisaties. Zij willen graag ontwikkelen op het gebied van cultuur.

Dit ging goed

- Op een tiental plekken in de provincie werken kinderopvangorganisaties in proeftuinen samen met een cultureel partner.
- Er is een goede samenwerking ontstaan met mbo-opleidingen Pedagogisch Medewerker en Onderwijsassistent.
- Soms is er al een voorzichtige verbinding met binnenschoolse activiteiten gelegd.

Dit verdient aandacht

- Nascholingsaanbod voor cultuur, gericht op kinder-opvang is weinig gevarieerd. Het aanbod is vooral gericht op praktische vaardigheden muziek en beeldende vorming.
- Er is een wens voor visie- en curriculumontwikkeling bij het mbo.
- Aansluiting van mbo-studenten Pedagogisch Medewerker en Onderwijsassistent bij proeftuinen.

Leergemeenschappen

In de leergemeenschappen bundelen een school en culturele partner hun expertise binnen een ontwikkelvraagstuk. Ze zijn gelijkwaardige partners en uitkomsten ontstaan in co-creatie. Dit leidt tot nieuwe onderwijsoplossingen en deelnemers die met een vernieuwende blik naar hun werk kijken. Met name het meewegen van de stem van het kind, krijgt meer aandacht.

Dit ging goed

- In CMK 3 namen 35 scholen samen met een cultureel ondernemer deel aan een Leergemeenschap cultuureducatie.
- Vanuit het onderzoeksrapport *Ruimte, Ruimte, Ruimte* van Hanzehogeschool Groningen is een praktische tool ontwikkeld die ingezet wordt tijdens de meetups en in de leergemeenschappen om meer grip te krijgen op de onderzoeksruimte.

Dit verdient aandacht

- Deelname aan een Leergemeenschap vraagt om een voorinvestering van de cultureel ondernemer en de school.

Kennisdeling

In de afgelopen jaren bleek een aantal kennisdelingsactiviteiten erg succesvol. Dit zijn het CMK Magazine, Krachtstof Festival Cultuureducatie, de bijeenkomsten rondom de Kinderboekenweek i.s.m. Biblionet en IVN (zie ook Kansengelijkheid) en de meetups van de leergemeenschappen.

CMK magazine

Dit ging goed

- Het CMK Magazine is in het rapport van de diversiteitsscan[6] aangehaald als een voorbeeld van inclusief communiceren.
- 394 professionals uit het onderwijs en de culturele sector bezochten de Krachtstof-festivals.
- Voorbeelden uit CMK Groningen zijn gedeeld in workshops tijdens de landelijke CMK-symposia.
- K&C-adviseurs deelden kennis in noordelijk verband via KRAAK.
- Op kunstencultuur.nl zijn kennis-dossiers gepubliceerd.

Dit verdient aandacht

- Er wordt veel kennis gedeeld, op veel verschillende manier en verschillende plaatsen. Scholen hebben behoefte aan een gestroomlijnde aanpak van deze kennisuitwisseling.

[6] Uitgevoerd in 2023 door Dennis Kok, voorzitter Raad van Commissarissen Noordstaat.

Achtergrond en uitleg TRACE

Kennisinstellingen

Er zijn diverse samenwerkingsverbanden met noordelijke kennisinstellingen. Rijksuniversiteit Groningen is betrokken bij de monitoring van Evi. Het aandachtsgebied cultuureducatie verdwijnt binnen de letterenfaculteit; vanaf 2024 continueren we de samenwerking binnen het RUG University College. Daarnaast wordt mogelijk de app TRACE ontwikkeld. Hiermee houden leerkrachten bij hoe zij in hun lessen aandacht besteden aan cultureel bewustzijn.

Met de schoolleidersopleiding van NHL Stenden is het traject Visie, Verbinding, Verbeelding voortgezet. Door te investeren in gesprekken met schoolleiders en informele opleidingstrajecten is er een groeiend netwerk ontstaan dat met regelmaat bij elkaar komt.

Met de Hanze Educatie Academie ontwikkelde K&C de opleiding Kunstvakdocent in het PO. Hiermee hopen we het tekort aan goede kunstvakdocenten die kennis hebben van het primair onderwijs terug te dringen. De opleiding is bekostigd uit NPO-gelden en krijgt een plek in de volgende CMK-periode.

Dit ging goed

- Evi is met een landelijke werkgroep doorontwikkeld naar Evi 2.0.
- Er is een groeiend netwerk met schoolleiders die cultuuronderwijs tot de basis rekenen.

Dit verdient aandacht

- Door samenwerking met Pabo en Schoolleidersopleiding is het nascholingsaanbod voor leerkrachten, schoolleiders en zzp'ers verbeterd, maar het is nog te weinig verankerd in het reguliere opleidingscurriculum.

Kansengelijkheid

Een rijke culturele omgeving is niet voor ieder kind in Groningen vanzelfsprekend. De verschillen in de regio zijn groot. Zo heeft de stad Groningen een gevarieerd aanbod met grote BIS-instellingen. Op andere plekken in de provincie is de culturele infrastructuur ijl en liggen culturele instellingen op grote afstand. Met het project Culturele Mobiliteit draagt CMK Groningen bij aan het vervoer tussen school en culturele instelling. Dit project is uitgegroeid tot iets waarvan veel scholen gebruikmaken, omdat het voor hen een van de weinige mogelijkheden is om met leerlingen belangrijke culturele plekken te bezoeken. Of, zoals een ICC'er zei: 'Zonder die bus kom ik er niet.' Jonge leerkrachten zien een museumbezoek binnen Culturele Mobiliteit bovendien als eigen deskundigheidsbevordering.

De afgelopen periode is veel geïnvesteerd in de relatie met innovatiebegeleiders van Tijd voor Toekomst. Zij ondersteunen scholen bij de planvorming van verrijkte schooldagen, waarin ook cultuur een plaats heeft. In veel gemeenten zijn inmiddels warme banden met de innovatiebegeleiders. De directeur van Tijd voor Toekomst zit in de Beleidsadviesgroep van CMK Groningen. Zowel lokaal als provinciaal stemmen we de programma's op elkaar af. Dat lukt nog niet altijd, maar wel steeds beter.

Op veel scholen in Groningen krijgt taalonderwijs extra aandacht. Zeker bij scholen met leerlingen uit een sociaaleconomisch zwakkere wijk/plaats. Hier ligt de prioriteit vaak niet bij cultuuronderwijs, terwijl er kansen liggen om met kunst en cultuur te werken aan taalachterstanden, sociale en culturele vorming. Daarom zochten we ook de samenwerking met Biblionet Groningen. Jaarlijks organiseren we samen een inspiratiemiddag rond het Kinderboekenweek-thema waarbij de verbinding taal en cultuur centraal staat. Ook zijn er in 2023 twee proeftuinen gestart rond de verbinding tussen de schoolbibliotheek en cultuuronderwijs.
Deze proeftuinen worden in 2024 afgerond.

Dit ging goed

- Dankzij Culturele Mobiliteit worden jaarlijks minimaal 6.000 leerlingen vervoerd van school naar culturele instellingen.
- Lokaal en provinciaal stemmen CMK Groningen en Tijd voor Toekomst de programma's nu beter op elkaar af.

Dit verdient aandacht

- Duidelijker maken voor scholen hoe Tijd voor Toekomst/School en Omgeving en CMK Groningen elkaar kunnen aanvullen.

2.4 ACTUALITEITEN OM REKENING MEE TE HOUDEN

Lerarentekort
Landelijk is een lerarentekort. In de regio zien we dat het vertrek van leraren en schoolbestuurders gevolgen kan hebben voor het cultuuronderwijs – zeker bij scholen in scenario 1 en 2. Tijdsdruk bij leerkrachten en een overvol curriculum zorgt ervoor dat we cultuuronderwijs blijvend moeten agenderen.

Tekort culturele ondernemers met onderwijsambities
Er zijn te weinig zzp'ers in de culturele sector die in het onderwijs aan de slag willen. Met name in het primair onderwijs is er een tekort aan kunstvakdocenten, waardoor scholen onvoldoende mogelijkheden hebben om externe expertise in te huren en te werken aan de invulling van de eigen plannen.

Curriculumvernieuwing
Ondertussen proberen scholen zich zo goed mogelijk voor te bereiden op de curriculumvernieuwing en nieuwe kerndoelen die in 2027 geïntroduceerd worden. Er heerst echter nog onduidelijkheid. In hoeverre sluiten de huidige cultuurprogramma's aan bij de vernieuwingen? Duidelijk is dat de verbinding tussen verschillende vakgebieden meer centraal komt te staan (bijv. met taal, burgerschap, digitale geletterdheid). Mogelijk zijn er aanpassingen in de huidige programma's nodig.

Infrastructuur
Groningen is een uitgestrekte provincie. In de stad zijn een conservatorium en opleiding beeldende kunst, talloze musea, theaters en culturele instellingen. In de ommelanden is echter een veel ijlere culturele infrastructuur en ervaren scholen meer hobbels om cultuur binnen de school te halen.

Rijke schooldagen
In CMK 3 hebben de rijke schooldagen in de aardbevingsgebieden een vlucht genomen. K&C werkt nauw samen met Tijd voor Toekomst en School en Omgeving.

3 HET DOEL

SAMENHANG MET LANDELIJKE DOELEN

In de werkwijze van CMK Groningen investeren scholen vanaf de start met CMK in visie, deskundigheid, programma en samenwerking met de culturele omgeving. Hierdoor is alles wat voortvloeit uit CMK Groningen, verweven met de landelijk gestelde doelen van eerdere, en komende CMK-perioden. Scholen stellen hun doelen vast aan de hand van de pijlers, en evalueren hun doelen op deze pijlers. In een herhalend proces verbeteren ze daarmee hun cultuureducatie met kwaliteit.

3.1 LOKALE VERTALING VAN DE LANDELIJKE DOELEN

Primair onderwijs

Onze focus op po blijft, nu met een doelstelling van 75%. Dit is een realistisch bereik gezien de roerige context als eerder genoemd. Door minder focus op hoge bereikcijfers, is er meer tijd voor het begeleiden van de plannen van scholen en het verkennen en implementeren van het nieuwe curriculum. Het tweesporenbeleid kunnen we loslaten: alle scholen zijn bekend met CMK. Elke school kan instromen op het eigen niveau en eigen ambities stellen. We willen de huidige kwaliteits-ontwikkeling borgen door scholen verder naar scenario 3 te begeleiden. Om dit te bereiken zetten we sterk in op visieontwikkeling bij ICC'ers en schoolleiders.

Boost je Cultuurplan

Scholen die een ICC'er opleiden, maken vaak grote stappen in hun cultuuronderwijs. Maar de cultuuronderwijsplannen verouderen ook. Soms blijkt het lastig om zelfstandig invulling te blijven geven aan je cultuurvisie. K&C heeft daarom Boost je Cultuurplan ontwikkeld: een verkort visietraject voor ICC'ers met actuele inzichten op het gebied van cultuureducatie, waaronder vernieuwing van de kerndoelen. Boost je Cultuurplan is een stimulans om aan de slag te gaan met (het vernieuwen van) het cultuurprogramma op school en de deskundigheid van de leerkrachten.

In het kort:

1. Boost je Cultuurplan helpt ICC'ers bij het updaten van hun cultuurvisie.
2. CMK Groningen biedt de middelen voor kwaliteitsontwikkeling voortvloeiend uit de vernieuwde visie.
3. Scholen zetten met de juiste begeleiding en middelen de stap naar scenario 3.

Visie, Verbinding, Verbeelding

Cultuuronderwijs als volwaardig onderdeel van het curriculum hangt samen met een directeur die leiding en sturing geeft. Daarom continueren we het traject Visie, Verbinding, Verbeelding met NHL Stenden.

Doelen

- 75% van de po-scholen neemt deel aan CMK 4.
- In 2028 is het gemiddeld Evi-scenario 3.
- 20 schoolleiders nemen deel aan het traject Visie, Verbinding, Verbeelding en sluiten daarna aan bij het netwerk.

> 'Ik zie de strijd die ICC'ers soms moeten leveren om het belang van cultuuronderwijs duidelijk te maken. Als directeur heb je een voortrekkersrol en die rol is essentieel voor succes. Het is dan veel makkelijker om knopen door te hakken, het team mee te nemen, te integreren, subsidies aan te vragen.'
>
> **Sander Zijlstra, directeur en cultuurcoördinator.**
>
> Uit: Schoolleiders zien kansen voor cultuuronderwijs! In gesprek met basisschooldirecteuren over cultuuronderwijs

Cultureel ondernemers

Productontwikkeling is een zeer gewaardeerd onderdeel van CMK. Het culturele veld profiteert van ontwikkelruimte, het onderwijs profiteert van maatwerk. Voor het nieuwe curriculum verwachten we een stijgende vraag naar deze regeling. Enerzijds om reeds bestaande producten door te ontwikkelen, anderzijds voor de ontwikkeling van nieuwe producten die aansluiten bij de nieuwe doelen.

Plannen voor productontwikkeling scannen we op een eerlijk uurtarief. Ook kijken we of de opdrachtstelling past bij het aantal opgenomen uren. Bij het bepalen van een eerlijk tarief, maken we gebruik van de tools van Platform ACCT (ketentafel cultuureducatie).

Om het tekort aan geschikte kunstvakdocenten voor het primair onderwijs tegen te gaan continueren we het opleidingstraject Kunstvakdocent in het PO met de Hanzehogeschool Groningen. Bij de opleiding hoort een betaalde stage op een school, de school neemt de kunstdocent na afronding aan voor één dag in de week. Deze opleiding was tijdens CMK 3 voorbehouden aan scholen binnen de gemeentegrenzen, maar stellen we in CMK 4 open voor scholen in de gehele provincie, waarbij we de opleidingskosten van de kunstvakdocent betalen.

Lesgeven is maatwerk, en het speciaal onderwijs vraagt nog een stapje extra. Het aantal kunstvakdocenten dat les kan geven in het s(b)o is erg klein, en er is verlegenheid om de stap naar een speciale school te zetten. Daarom investeren we de komende jaren extra in de speciaal onderwijs-trajecten van CMK Groningen: Voor de klas in het s(b)o en S(b)o op bezoek.

Doelen

- 72 productontwikkelingen in de gehele periode.
- 20 docenten volgen het opleid-ingstraject Kunstvakdocent in het PO.
- 20 kunstdocenten volgen Voor de klas in het s(b)o.
- 20 educatiemedewerkers volgen S(b)o op bezoek.

Voortgezet onderwijs

Het bouwen aan een relatie kost tijd. Daarom blijven we inzetten op een adviseur VO die contacten met vo-scholen legt en begeleiding en onders-teuning biedt bij cultuurplannen. Hiermee creëren we ruimte om de basis die we in CMK 3 hebben gelegd, verder uit te bouwen in CMK 4. In 2028 hopen we het advies voor vo structureel vanuit de steunfunctie te kunnen bieden.

De Culturele Safari zetten we in de gehele provincie in als aanjager om aan CMK Groningen mee te doen. Door het programma maken scholen en culturele instellingen kennis met elkaar. Het is een inspirerende en laagdrempelige manier voor docenten uit andere vakgebieden om bij het cultuuronderwijs betrokken te raken. Het geeft motivatie om de verbinding tussen vakgebieden op te zoeken. K&C biedt ook de cursus Cultuur-coördinator VO aan om scholen te helpen bij hun visieontwikkeling.

Doelen

- 50% van de vo-scholen neemt in 2028 deel aan CMK 4.
- 5.000 leerlingen nemen in 2025 en 2026 deel aan de Culturele Safari.

Doelen

- Jaarlijks 7 proeftuinen in een één- of tweejarig traject.
- Ontwikkelen van de pilot ICC-cursus voor de kinderopvang (2028).
- Een jaarlijks terugkerende netwerkbijeenkomst Cultuur en kinderopvang.

Kinderopvang

De samenwerking met de kinderopvang continueren we in CMK 4. De proeftuinen vervullen de wens om te experimenteren: pedagogische medewerkers ontdekken samen met een cultureel partner cultuur binnen hun eigen omgeving. Gebaseerd op de ervaringen in CMK 3 passen we verschillen toe met een proeftuin van één jaar en de mogelijkheid voor een extra verdiepingsjaar.

Er is ook behoefte aan een verbindende schakel. Een nog aan te stellen adviseur krijgt opdracht voor: het aanjagen van een netwerk Cultuur en kinderopvang, inventariseren van de nascholingen, begeleiden van de visietrajecten, schrijven van een plan cultuurcoördinator kinderopvang en het regelmatig overleggen met de mbo-opleidingen Pedagogisch Medewerker en Onderwijsassistent. In het eerste jaar van CMK 4 reserveren we budget voor deze adviseur Kinderopvang. De jaren daarna zou deze opdracht samen kunnen vallen met een mbo-kwartiermaker. Onze contacten met de pedagogische mbo-opleidingen zijn dan een goed vertrekpunt voor de samenwerking met andere opleidingen binnen het mbo. Deze tweede doelstelling kan alleen gerealiseerd worden met aanvullende middelen vanuit het Fonds voor Cultuurparticipatie (bijvoorbeeld regeling regiomakelaar mbo).

Doelen

- 15 leergemeenschappen Cultuureducatie tot 2028.
- Jaarlijks 3 Meetups waarin leergemeenschappen onderling kennis uitwisselen.

Leergemeenschappen

Het aanbieden van onderzoeksruimte blijft belangrijk om onderwijs te vernieuwen. Scholen zijn lerende organisaties, altijd bezig om hun praktijk te vernieuwen, en aan te blijven sluiten bij de veranderende leefwereld van het kind. Zeker scholen die ambitieus zijn in hun cultuuronderwijs vragen onderzoeksruimte om samen met een cultureel partner te ontdekken, omdenken en co-creëren. De leergemeenschappen bieden deze ruimte voor innovatie.

Kennisdeling

In de afgelopen periode is informeel gekeken naar de beschikbaarheid van kennis en informatie over cultuuronderwijs. Er is veel: onder andere in de CMK Magazines, maar des te meer online verspreid over diverse platforms en media. Dat maakt het voor scholen lastig om zelfstandig actuele en relevante kennis over cultuuronderwijs te vinden. We zien in CMK 4 kans om een digitale tool te ontwikkelen die helpt om kennis en producten uit de afgelopen jaren CMK te bundelen en te ontsluiten (zie kader Aike).

Onze eigen kennisdeling houden we op niveau met KRAAK. Samen met Compenta, Keunstwurk en Kunstkade ‘kraken’ we noordelijke festivals. Het biedt de noordelijke adviseurs inspiratie, vernieuwing, verdieping en ruimte voor experiment. In het nieuwe curriculum wordt ingezet op de verbinding tussen vakgebieden. Veel scholen verbinden cultuur met taal, burgerschap of wereldoriëntatie. De adviseurs van K&C doen kennis op door scholing en in werkgroepen met specialisten uit verschillende vakgebieden. Hiervoor reserveren we een bedrag voor eigen scholing. We besteden ook aandacht aan thema’s zoals diversiteit en duurzaamheid (dat verloopt via K&C en Cultuurzaam). Op de landelijke CMK-symposia delen we onze best practices.

Verder continueren we in CMK 4: het CMK Magazine, Krachtstof Festival Cultuureducatie en de bijeenkomsten rondom de Kinderboekenweek i.s.m. Biblionet en IVN.

Doelen

- In 2026 helpt een eerste versie van de AI-gestuurde tool ‘Aike’ scholen en culturele spelers met simpele verwijzingen naar bijv. inspiratie, advies en opleiding.
- In 2026 en 2028 komt het CMK Magazine uit in oplagen van 1.500.
- 120 bezoekers laten zich inspireren tijdens Krachtstof (jaarlijks).
- 150 leraren bezoeken de Kinderboekenweek-bijeenkomsten.
- Jaarlijks 3 KRAAK-bijeenkomsten.

Aike (AI-tool)

Het ontwikkelen van Aike is een continu proces dat kan starten in 2025. CMK Groningen en Compenta Drenthe werken hierin samen. In een chatgesprek vogelt Aike uit welke culturele informatie de school nodig heeft en verwijst naar een (gepersonaliseerde) pagina waarop de school vindt wat haar verder kan helpen. Bijvoorbeeld:

- Vergelijkbare casussen die scholen in de omgeving al hebben getackeld
- Video’s van collega-ICC’ers die vertellen hoe zij hun cultuuronderwijsontwikkeling aanpakken
- Een online trainingsmodule die je kunt doorlopen als startende/ervaren ICC’er
- Passende lessen of methodieken die je in de klas kunt toepassen
- Aanbieders die kunnen helpen om lessen te ontwikkelen
- Een direct lijntje met de regioadviseur van K&C

In 2025/2026 kan een eerste versie draaien met enkele basisfuncties waarmee Aike een gebruiker verder op weg helpt. In ontwikkelingsrondes wordt Aike vervolgens verder uitgebouwd met nieuwe functionaliteiten, zodat scholen met steeds specialistischer vragen bij Aike terecht kunnen.

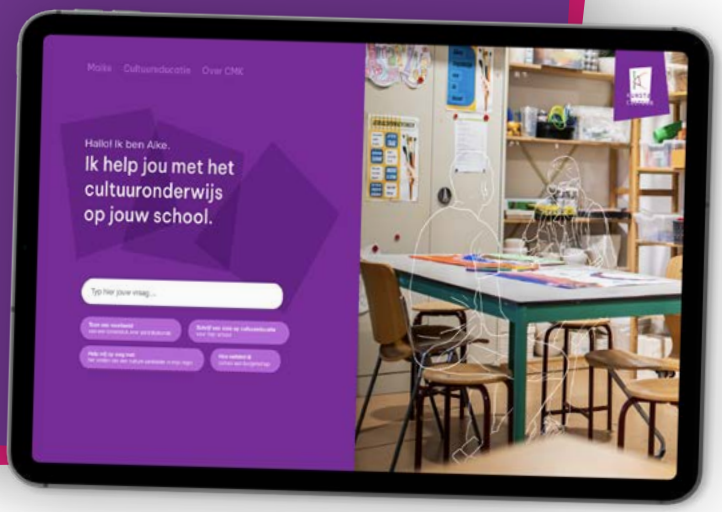

CMK Magazine

Het CMK Magazine is een toegankelijk magazine dat het cultuuronderwijs in alle soorten onderwijs en met aandacht voor de verschillende culturele achtergronden belicht. Artikelen zijn zoveel mogelijk geschreven op B1 taalniveau, met voorbeelden en verhelderende illustraties. In interviews en beeld is het een afspiegeling van de Groningse maatschappij.

Monitoring en evaluatie

Scholen (Evi)

Het door de Rijksuniversiteit Groningen ontwikkelde digitaal instrument Evi maakt het mogelijk voor scholen om hun doelen voor cultuuronderwijs te evalueren op de pijlers visie, deskundigheid, programma en samenwerking met culturele partners. Sinds de start van CMK Groningen maken alle scholen gebruik van Evi. Hierdoor is de kwaliteitsgroei van cultuuronderwijs goed te volgen. Ook de komende jaren maakt CMK Groningen gebruik van Evi. Hierin zetten we de samenwerking met de RUG, onder supervisie van Dr. Theisje van Dorsten (University College), voort.

Cultureel ondernemers

Cultureel ondernemers beoordelen hun deelname aan CMK Groningen via het evaluatieformulier productontwikkeling. Hierin worden het eindproduct en de betrokkenheid van de school omschreven. De samenwerking met de cultureel ondernemers wordt ook door de school geëvalueerd, dit verloopt via Evi.

Doelen

- Alle deelnemende po- en vo-scholen gebruiken Evi.
- Alle productontwikkelingen worden beoordeeld met het evaluatieformulier product-ontwikkeling.

Kansengelijkheid

Het project Culturele Mobiliteit effent de weg naar cultuur voor iedereen. De CMK-bijdrage maakt het mogelijk om jaarlijks minimaal 6.000 leerlingen te vervoeren van school naar culturele instellingen. Dit willen we continueren. De ambitie is om het project uit te breiden naar het vmbo. Dit kan alleen met aanvullende financiering.

Ook de samenwerking met Tijd voor Toekomst en School en Omgeving willen we continueren en uitbreiden. De afgelopen jaren zagen we thema's waar beide partijen mee te maken hebben. De komende jaren willen we advisering van scholen afstemmen, programmering binnen- en buiten-schools op elkaar aan laten sluiten, samen nascholing voor aanbieders organiseren en onderzoeken waar monitoring en evaluatie elkaar kunnen aanvullen.

Doelen

- Jaarlijks brengt Culturele Mobiliteit minimaal 6.000 leerlingen uit het primair onderwijs naar een culturele bestemming.
- Minimaal twee keer per jaar een bijeenkomst met Tijd voor Toekomst / School en Omgeving om advisering, programmering, nascholing en monitoring en evaluatie op elkaar af te stemmen.

3.2 Activiteitenoverzicht CMK 2025-2028

	2025-2026 en 2026-2027	2027-2028 en 2028-2029
Kansengelijkheid	Culturele Mobiliteit, Inspiratiebijeenkomsten Taal en Cultuur, Afstemming advisering/programmering Tijd voor Toekomst (+ opleidingstrajecten s(b)o, zie Cultureel ondernemers)	
Primair onderwijs	Voortzetting samenwerkingsovereenkomsten. Bereik 75%.	Voortzetting samenwerkingsovereenkomsten, inclusief inzet voor ontwikkeling richting het nieuwe curriculum. Bereik 75%. Begeleiding naar het nieuwe curriculum vanuit de steunfunctie.
	Schoolleiderstraject Visie, Verbinding, Verbeelding	
Voortgezet onderwijs	Voortzetting samenwerkingsovereenkomsten. Bereik 40%.	Voortzetting samenwerkingsovereenkomsten, inclusief inzet ontwikkeling richting het nieuwe curriculum. Bereik 50%.
	Aanstelling adviseur vo vanuit CMK Groningen.	De adviseur vo zet werk vanaf 2028 voort vanuit de steunfunctie. Begeleiding naar het nieuwe curriculum vanuit de steunfunctie.
	5.000 leerlingen nemen deel aan de Culturele Safari.	
Kinderopvang	Proeftuinen in twee sporen: eenjarige verkenning of (NIEUW) tweejarige verdieping. Aanstelling adviseur mbo in 2025 vanuit CMK Groningen. Vanaf 2026 met extra subsidie van FCP. Opdracht: • Visietrajecten en ondersteuning mbo • Nascholingen • Netwerken • Coördinatie proeftuinen • ICC voor kinderopvang onderzoeken en vanaf 2028 ICC-cursus uitvoeren	

	2025-2026 en 2026-2027	2027-2028 en 2028-2029
Cultureel ondernemers	Voortzetting productontwikkeling	
	2026 opleiding Kunstvakdocent in het PO (vergoeding opleidingskosten)	2028 opleiding Kunstvakdocent in het PO (vergoeding opleidingskosten)
	Uitvoering speciaal onderwijstrajecten: Voor de klas in het s(b)o (2025 en 2027) S(b)o op bezoek (2026 en 2028)	
Leergemeenschappen	Uitvoering Leergemeenschappen Cultuureducatie (5 per jaar), Jaarlijks 3 Meet-ups	
Kennisdeling	Krachtstof (jaarlijks), Ontwikkeling AI-tool	
	CMK Magazine 2026	CMK Magazine 2028
Monitoring en Evaluatie	Evi VO en EVi PO in 2026 en 2028 Beleidsadviesgroep	
Eigen nascholing	KRAAK	
	Voorbereiden nieuwe curriculum des-kundigheid	Eigen deskundigheid m.b.t. nieuwe curriculum

4 POSITIONERING

4.1 K&C ALS STEUNFUNCTIE EN PENVOERDER CMK

K&C gelooft in het versterken van anderen en sluit aan bij wat in Groningen al succesvol is ontwikkeld aan activiteiten en netwerkstructuren. We verbinden steunfunctietaken met de doelen van Cultuureducatie met Kwaliteit, waardoor scholen en culturele ondernemers en cultuurinstellingen intensiever gaan samenwerken.

CMK Groningen biedt:

1. Geld voor primair en voortgezet onderwijs-scholen vanuit Cultuureducatie met Kwaliteit 2025-2028

2. Scenario's (ontwikkelperspectief) voor scholen en stappenplannen voor ontwikkeling van visie en doorgaande leerlijnen met horizontale en/of verticale samenhang

3. Proeftuinen cultuureducatie voor de kinder-opvang en ontsluiting scholingsmogelijk-heden kinderopvang

4. Evi voor primair en voortgezet onderwijs-scholen: zowel monitoring als schooleigen 'hulpmiddel' bij ontwikkeling van cultuur-onderwijs. Coördinatie van het monitorings-onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen.

5. Geld voor cultureel ondernemer

6. Kennisdeling over CMK
   - Bijeenkomsten en digitale zichtbaarheid projecten
   - Jaarlijks symposium over de mogelijkheden van cultuureducatie
   - Uitgave CMK Magazine
   - Ontwikkeling AI-tool om informatie over cultuuronderwijs beter te ontsluiten

7. Coördinatie en financiën van de Leergemeenschappen cultuuronderwijs

8. Nascholing van schoolleiders, kunstdocenten in primair onderwijs en in het speciaal onderwijs

9. KRAAK-sessies op festivals: kennisdeling tussen adviseurs en cultuurcoaches uit de drie provincies

Steunfunctie K&C biedt:

1. Advies, bemiddeling en begeleiding

2.
   - Deskundigheidsbevordering: advies-trajecten, visievorming/leerlijnen, teamscholingen, netwerkbijeenkomsten (provinciaal en gemeentelijk), ICC-cursus (gevalideerd)
   - Bemiddeling van projecten, workshops en lessen
   - Bemiddeling tussen scholen en/of cultureel ondernemers
   - Cursus cultuurcoördinator in het vo
   - Afstemming deskundigheidsaanbod van pabo's, Prins Claus Conservatorium, RUG, Master Cultuureducatie, Minerva, VRIJDAG

3. Advies scholen en kinderopvang
   Scholing
   Training en advies op maat

4. Advies, bijeenkomsten, netwerken
   Landelijke doorontwikkeling van Evi

5. Deskundigheidsbevordering zzp'ers
   - Coaching
   - Bemiddeling
   - Informatievoorziening
   - Netwerken en bijeenkomsten

6. Informatievoorziening via nieuwsbrieven, website, andere media
   Netwerken en bijeenkomsten om kennis te verspreiden en te delen

7. Advies, begeleiding en kennisdeling

8. **I**mplementatie van ontwikkelde professionaliseringstrajecten
   Netwerken

9. Advies, netwerk en deelname aan interprovinciaal programmateam

4.2 GOVERNANCE

K&C vormt samen met CultuurKlik en ICO Partner in Kunst & Cultuur de koepel Cultuurzaam. Vanuit Cultuurzaam geven twee directeur-bestuurders leiding aan de stichtingen. Een Raad van Toezicht fungeert als werkgever voor de directeur-bestuurders en houdt toezicht op het beleid, de strategie en financiën.
De directeur-bestuurders en de Raad van Toezicht evalueren jaarlijks de naleving van de Governance Code Cultuur. In het jaarverslag wordt verantwoording afgelegd over het functioneren van bestuur en Raad van Toezicht, overleg met belanghebbenden, risicobeheersing, beloningsbeleid en nevenfuncties van bestuurders en Raad van Toezicht-leden.

In 2023 deed K&C de diversiteitsscan.

Conclusie: we verminderen sociale ongelijkheid, maar zouden meer culturele achtergronden kunnen inschakelen bij onze werkzaamheden. Daar richten wij ons op.
Elke vier jaar herhalen we de diversiteitsscan.

5 SAMEN-WERKING

MET PENVOERDER, ONDERWIJS, CULTURELE INSTELLINGEN, INSTELLINGEN VOOR HOGER ONDERWIJS EN ANDEREN

De school staat aan het roer.

5.1 SAMENWERKINGSVERBANDEN IN UITVOERING

Primaire samenwerkingspartners

Naast de subsidiënten Fonds voor Cultuurparticipatie, Provincie Groningen en Gemeente Groningen, is er een aantal primaire samenwerkingspartners waarmee K&C intensief afstemt voor de uitvoering van CMK Groningen.

Rijksuniversiteit Groningen	Ontwikkeling Evi en het jaarlijkse Evi-onderzoek.
Hanze Educatie Academie, Hanzehogeschool Groningen	Samenwerking en afstemming met pabo, docent beeldende en kunstzinnige vorming, docent muziek en associate degree Pedagogisch Educatief Professional. Nascholing Kunstvakdocent in het PO.
NHL Stenden	Schoolleidersopleiding Visie, Verbinding, Verbeelding.
LKCA	Actuele ontwikkelingen en kennisdeling. Alles rondom Evi en kennisdeling CMK.
Noorderpoort (mbo Pedagogisch Medewerker en Onderwijsassistent)	Nascholingsaanbod kinderopvang.
Groninger Museum	Culturele Mobiliteit.
Erfgoedpartners	Culturele Mobiliteit en opleiding erfgoeddocent.
Vereniging Groninger Gemeenten	Verankering cultuuronderwijs in gemeentelijk beleid.
Tijd voor Toekomst, School en Omgeving	Afstemming verrijkte schooldagen.

Samenwerkingsverbanden in aanbod

K&C heeft het culturele veld nodig voor de uitvoering van de programma's binnen CMK Groningen. Medewerkers van K&C adviseren en begeleiden scholen. Culturele partners voeren de programma's uit.

Filmhub Noord	Filmeducatie in het cultuuronderwijs.
Méér kunst en cultuur in School en Omgeving	Inspiratie en kennisdeling verbinding binnen- buitenschools. Nascholingsaanbod muziekonderwijs.
Biblionet / IVN	Kinderboekenweekbijeenkomsten. Ontwikkeling vakoverstijgend aanbod.
Groningse Kunstencentra (De Toonzetten)	Uitvoering van cultuuraanbod op de scholen. In een aantal gemeenten hebben kunstencentra ook een adviesopdracht richting onderwijs. Hier werkt K&C aanvullend (bovenlokale kennisdeling, ICC-cursus en CMK-advies) op de kunstencentra (begeleiding scholen uitvoering). Gemeentelijke cultuurnetwerken worden samen georganiseerd.
Partners Culturele Mobiliteit	Stuurgroep en uitvoering programma's Culturele Mobiliteit.
Culturele zzp'ers / culturele instellingen	Uitvoering van cultuuraanbod.

5.2 SAMENWERKING IN PLANVORMING EN UITVOERING

In de planvorming houdt K&C intensief contact met alle belanghebbenden. De adviseurs van K&C toetsen op maat of de regeling goed aansluit bij de behoeften van scholen en culturele aanbieders. De bevindingen delen zij intern. Waar mogelijk voeren we, in overleg met onze financiers, gewenste aanpassingen door.

In de Beleidsadviesgroep (BAG) van CMK Groningen zitten vertegenwoordigers van Groningse schoolbesturen, culturele instellingen en het kunstvakonderwijs. De BAG heeft als belangrijkste taak K&C te adviseren over de uitvoering van CMK Groningen (zie 6.2).

Daarnaast is er intensief overleg met de belangrijkste financiers van CMK: Fonds voor Cultuurparticipatie (FCP), de gemeente Groningen en de provincie Groningen. Regelmatig is er overleg om de voortgang van de regeling te bespreken. Twee keer per jaar is er een gezamenlijk overleg tussen K&C, FCP en de overheden. De gemeenten worden geïnformeerd over de CMK-regeling tijdens het gezamenlijke cultuuroverleg van de Vereniging Groninger Gemeenten (VGG) en het netwerk van cultuurcoaches. Iedere gemeente wordt bij de regeling betrokken via de lokale cultuureducatieve netwerken. Verder presenteert K&C om het jaar de Evi-resultaten aan alle cultuurwethouders, beleidsmedewerkers en cultuurcoaches.

Wij leggen openbaar verantwoording af aan onze stakeholders.

6 MONITORING EN EVALUATIE

“Dankzij Evi worden scholen zich bewust van de knelpunten op hun school.”

6.1 EVI

De tool waarmee scholen structureel hun cultureel bewustzijn meten en kunnen vergroten is evaluatie-instrument Evi. Door het invoeren en evalueren van hun ambities in Evi hebben scholen zelf grip op de kwaliteitsontwikkeling van hun cultuuronderwijs: ze hebben inzicht in knelpunten, ontwikkelwensen en ondersteuningsmogelijkheden. Dat is relevant voor K&C en overheden, omdat het programma met deze gegevens doorlopend kan worden verbeterd.

Dankzij Evi worden scholen zich bewust van de knelpunten op hun school (zoals het benoemen van ontwikkelwensen voor deskundigheid). Elke twee jaar publiceert K&C een Evi-rapport waarin de voortgang van cultuuronderwijs per gemeente en schoolstichting in beeld is gebracht.

6.2 BELEIDSADVIESGROEP (BAG)

Deze expertfocusgroep is samengesteld uit 13 leden van verschillende klankbordgroepen die mee hebben gedacht over CMK 4. De groep is een goede doorsnede van de doelgroepen die CMK Groningen bedient. Het christelijk en openbaar basisonderwijs in provincie en stad is vertegenwoordigd, net zoals het voortgezet onderwijs, mbo, hbo, kinderopvang, Tijd voor Toekomst, lerarenopleiders en cultuurorganisaties gericht op beeldende kunst, muziek, theater en erfgoed. De BAG kijkt steekproefsgewijs naar de samenwerkingsovereenkomsten en komt minimaal twee keer per jaar samen om K&C te adviseren over koers, rol en positie.

6.3 DUURZAAMHEID

K&C vult in 2025 de Duurzaamheidsvragenlijst in. De antwoorden op deze vragenlijst vormen een mogelijk startpunt voor toekomstig duurzaamheidsbeleid van ons als penvoerder. In de interne organisatie is duurzaamheid bij K&C ingevuld in facilitaire zaken als: duurzame verlichting op tijdschakelaar, afvalscheiding, carpoolen indien mogelijk, fairtrade koffie en bijvoorbeeld vegetarisch eten als standaard bij kennisdelingsbijeenkomsten. Ook kijken we naar het drukken van het CMK Magazine op FEC-duurzaam papier. In het onderwijsveld valt nog winst te behalen. We zien dat cultuuronderwijs steeds vaker verbonden wordt aan natuuronderwijs: daarvoor hebben we een samenwerking met IVN. Binnen het vo dragen we steeds vaker bij aan projecten binnen het thema Klimaat en Toekomst.

7 PLANNING IN HOOFD-LIJNEN

Programmaonderdeel	2025	2026	2027	2028
Primair Onderwijs				
Samenwerkingsovereenkomst PO	✓		✓	
Evi PO		✓		✓
Culturele Mobiliteit	✓	✓	✓	✓
Kinderboekenweekbijeenkomsten	✓	✓	✓	✓
Visie, Verbinding, Verbeelding	✓	✓	✓	✓
Voor de klas in het s(b)o	✓		✓	
S(b)o op bezoek		✓		✓
Voortgezet Onderwijs				
Samenwerkingsovereenkomst VO	✓		✓	
Evi VO		✓		✓
Culturele Safari	✓	✓		
Kinderopvang				
Proeftuinen kinderopvang	✓	✓	✓	✓
ICC-cursus kinderopvang			✓	✓
Inspiratiebijeenkomsten Kinderopvang	✓	✓	✓	✓
Cultureel Ondernemers				
Productontwikkeling	✓	✓	✓	✓
Kunstvakdocent in het PO-opleiding	✓		✓	
Leergemeenschappen				
Leergemeenschappen Cultuureducatie	✓	✓	✓	✓
Meetups Leergemeenschappen Cultuureducatie	✓	✓	✓	✓
Kennisdeling				
Krachtstof	✓	✓	✓	✓
Ontwikkeling Aike	✓	✓		
CMK Magazine		✓		✓
KRAAK	✓	✓	✓	✓

8 BEGRO-TING

	2025	2026	2027	2028
Coördinatiekosten				
Personeel				
Coördinatie	44.000	45.000	46.000	47.000
Communicatie	10.000	10.000	10.000	10.000
Financiën	10.000	10.000	10.000	10.000
Administratie	10.000	10.000	10.000	10.000
	74.000	**75.000**	**76.000**	**77.000**
Organisatie				
Reiskosten	2.500	2.500	2.500	2.500
Organisatiekosten	3.000	3.000	3.000	3.000
PR	2.500	2.500	2.500	2.500
Automatisering	15.000	1.000	1.000	1.000
Website	1.500	1.500	1.500	1.500
	24.500	**10.500**	**10.500**	**10.500**
Totaal coördinatiekosten	**98.500**	**85.500**	**86.500**	**87.500**

	2025	2026	2027	2028
Activiteitenkosten				
1. Begeleiding en advisering activiteiten	34.000	35.000	36.000	37.000
2. CMK primair onderwijs (leerlijn + deskundigheidsbev)	366.450	366.450	366.450	366.450
3. CMK Voortgezet onderwijs	63.672	63.672	79.590	79.590
3a. Advisering VO	31.000	32.000	33.000	0
3b. Culturele Safari activiteitengelden	27.000	27.000	0	0
4. Proeftuinen kinderopvang	51.000	51.000	51.000	51.000
4a. Advisering MBO en Kinderopvang	18.984	0	0	0
5. CMK cultureel ondernemers productontwikkeling	99.000	99.000	99.000	99.000
6. Leergemeenschappen	40.000	80.000	80.000	40.000
6a. Advisering leergemeenschappen	12.000	12.000	12.000	6.000
7. Culturele Mobiliteit	77.000	78.000	79.000	80.000
8. Deskundigheidsbevordering cultureel ondernemers	25.000	5.000	25.000	5.000
9. Nascholing bestuur/directies scholen	7.500	7.500	7.500	7.500
Totaal activiteitenkosten	**852.606**	**856.622**	**868.540**	**771.540**
Kennisdeling				
4b. Kennisdeling kinderopvang	5.000	5.000	5.000	5.000
4c. Ontwikkeling ICC - kinderopvang	0	0	5.000	5.000
6b. Leergemeenschappen Kennisdelen	2.000	2.000	2.000	2.000
10. Bijeenkomsten met veld en symposia	20.000	21.000	22.000	23.000
10a. Inspiratiebijeenkomsten taal en cultuur	2.000	2.000	2.000	2.000
11. CMK Magazine	0	25.000	0	25.000
12. Kennisdeling K&C-adviseurs	5.000	5.000	5.000	5.000
13. AI tool	25.000	25.000	7.000	7.000
Totaal kennisdeling	**59.000**	**85.000**	**48.000**	**74.000**

	2025	2026	2027	2028
Moneva				
Publicaties i.h.k.v. Moneva	0	0	3.000	5.000
EVI PO (RUG)	0	20.000	0	20.000
EVI VO (RUG)	0	8.000	0	8.000
Beleidsadviesgroep	1.000	1.000	1.000	1.000
Totaal Moneva	**1.000**	**29.000**	**4.000**	**34.000**
Overige kosten				
Accountant	3.000	3.000	3.000	3.000
Totaal overige kosten	**3.000**	**3.000**	**3.000**	**3.000**

TOTALE LASTEN EN BATEN

	2025	2026	2027	2028
Totale lasten:				
Coördinatiekosten	98.500	85.500	86.500	87.500
Activiteitenkosten	852.606	856.622	868.540	771.540
Kennisdeling	59.000	85.000	48.000	74.000
Moneva	1.000	29.000	4.000	34.000
Overige kosten	3.000	3.000	3.000	3.000
Totale lasten	**1.014.106**	**1.059.122**	**1.010.040**	**970.040**
Baten				
FCP	506.664	506.664	506.664	506.664
Gemeente Groningen	202.425	202.425	202.425	202.425
Provincie Groningen	304.239	304.239	304.239	304.239
Bijdrage scholen				
Prestatieboxbijdrage PO	794.138	794.138	794.138	794.138
CJP gelden VO	92.424	92.424	115.530	115.530
w.v. matching via scholen	-886.562	-886.562	-909.668	-909.668
Totale baten	**1.013.327**	**1.013.327**	**1.013.327**	**1.013.327**
Saldo	-779	-45.795	3.287	43.287
Resultaat na 4 jaar				**0**

Bezoldiging van de beleidsadviesgroep valt onder de post Moneva.

K&C hanteert een minimumuurtarief van € 55 voor zzp'ers, ook in het CMK-programma in Groningen.

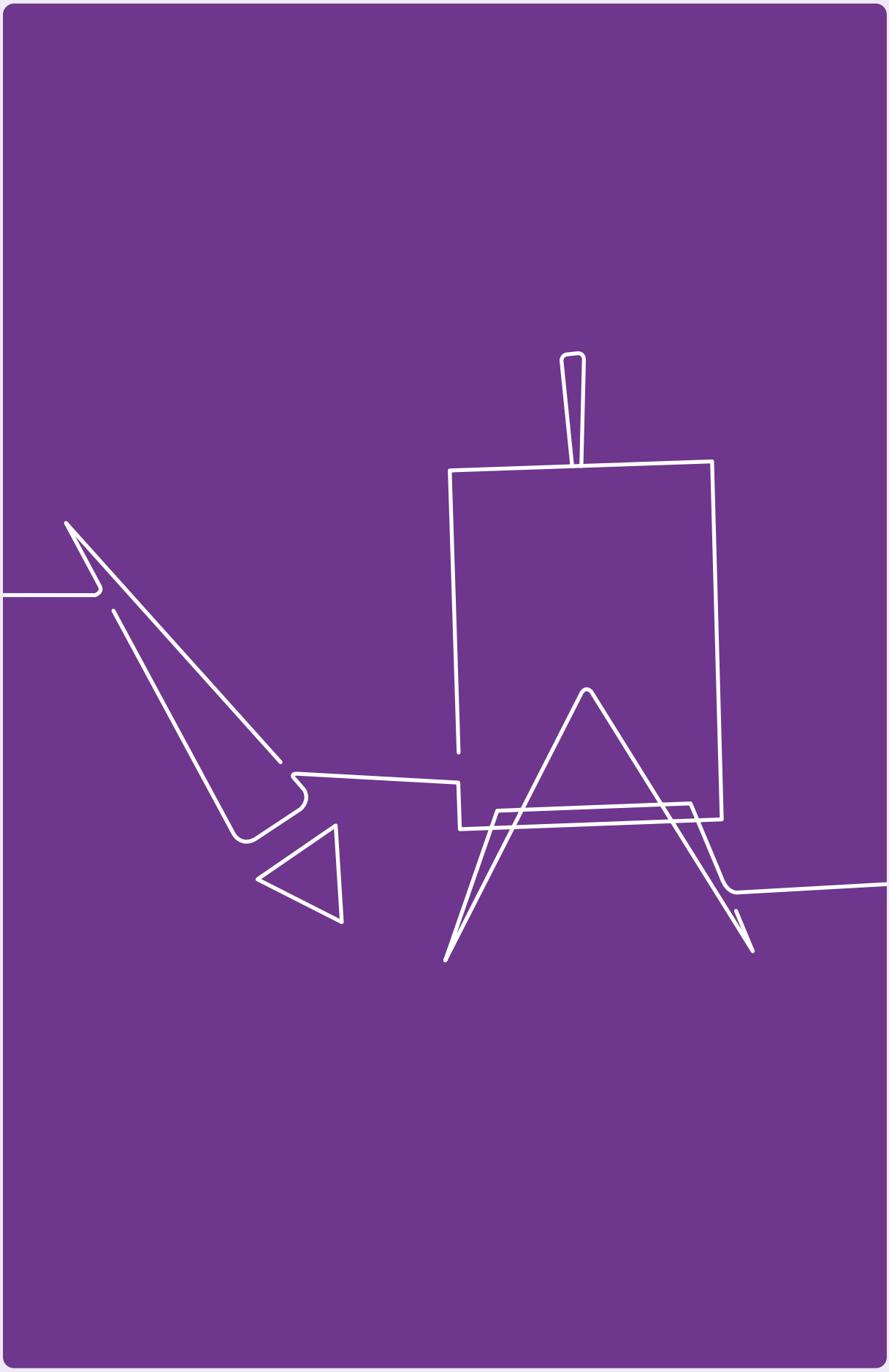

BIJLAGE 1 – DEFINITIES

Adviseur
Medewerker van K&C. Elke gemeente in Groningen heeft een eigen regioadviseur waar scholen, gemeenten en culturele ondernemers terecht kunnen voor advies en begeleiding op het gebied van cultuureducatie.

Cultureel ondernemer
Speler in het cultuur(educatieve) werkveld. Dit kan een zelfstandig ondernemer betreffen, maar ook bijv. een stichting, museum, theater, muziekvereniging, bibliotheek etc.

Culturele mobiliteit
Het project Culturele Mobiliteit maakt musea en erfgoedinstellingen bereikbaar voor scholen, door het organiseren van busvervoer en een passend programma.

Culturele safari
Samen met culturele organisaties en scholen uit de provincie Groningen organiseert K&C een cultureel dagprogramma voor leerlingen in het vo. Jongeren en culturele instellingen maken op deze manier actief kennis met elkaar. De Culturele Safari heeft als doel de drempel naar kunst, erfgoed en media te verlagen. Ook stimuleert de Culturele Safari de ontwikkeling van programma's om de culturele ontwikkeling te stimuleren. Speciaal voor de leerlingen ontwikkelen culturele instellingen en docenten workshops, voorstellingen en exposities.

ICC'er
De Interne Cultuurcoördinator (ICC) is een gecertificeerde leerkracht of directeur die op een school het cultuurbeleid ontwikkelt en (mede) uitvoert.

Kansengelijkheid
Kinderen en jongeren met dezelfde talenten hebben recht op gelijke kansen. Ieder kind moet zich volledig kunnen ontwikkelen. De achtergrond, het opleidingsniveau van ouders, de plek waar ze wonen of hun financiële situatie mogen geen invloed hebben op de schoolprestaties van een kind.

In het kader van Cultuureducatie met Kwaliteit speelt ook kansenongelijkheid door de culturele infrastructuur van de omgeving van de school en het kind. Een culturele achterstandspositie door het ontbreken van culturele infrastructuur in de omgeving zorgt ervoor dat scholen minder mogelijkheden hebben om op eenvoudige wijze aan te sluiten bij het culturele veld.

Kinderopvang
Een verzamelterm voor verschillende mogelijkheden om jonge kinderen (0-12 jaar) buiten schooltijd in een georganiseerd verband een ontwikkelingsgericht aanbod te bieden. Er zijn diverse vormen zoals kinderdagverblijf, peuterspeelzaal of buitenschoolse opvang.

Kunstvakdocenten
Vakspecialisten uit alle disciplines (kunst, media, erfgoed) met een lesbevoegdheid, werkzaam in het onderwijs.

Leergemeenschap Cultuureducatie
Binnen een leergemeenschap werken één of meerdere scholen samen met één of meerdere culturele partners, bijvoorbeeld kunstenaars, kunstencentra, theatergezelschappen, musea, cultuuraanbieders, etc. Binnen de leergemeenschap wordt bepaald welke rollen de leerkracht en de culturele partner hebben in de uitvoering en hoe dat past in een gedeelde visie op cultuureducatie. Het uitgangspunt is kennisdeling van alle partijen. In leergemeenschappen wordt door het uitwisselen van expertise nieuwe vormen van cultuureducatie ontwikkeld en wordt samengewerkt in de uitvoering hiervan. Deze nieuwe vormen worden vervolgens uitgeprobeerd binnen de school en er wordt binnen de leergemeenschap door alle partijen op gereflecteerd.

Penvoerder
Een culturele instelling die door de gemeente en/of provincie wordt aangewezen om een plan voor de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit in te dienen. De penvoerder werkt altijd samen met andere culturele instellingen, scholen, pabo's en kunstvakonderwijs.

Primair onderwijs (po)
Het primair onderwijs omvat het basisonderwijs, het speciaal basisonderwijs en het speciale (voortgezet) onderwijs.

Projectleider
Medewerker van K&C die zorg draagt voor de dagelijkse uitvoering van CMK Groningen.

Rijke Schooldag (of Verrijkte Schooldag of Verlengde Schooldag)
Programma dat kinderen op achterstandsscholen na schooltijd aangeboden krijgen, gericht op brede talentontwikkeling. Hieronder vallen aanvullende activiteiten op het gebied van sport, cultuur, cognitieve begeleiding en sociaal-emotionele ontwikkeling. In Groningen zijn er twee partners die deze programma's uitvoeren: Tijd voor Toekomst en School en omgeving.

Samenwerkingsovereenkomst
Overeenkomst tussen K&C en een school, mogelijk aangevuld met een cultureel ondernemer. In de overeenkomst staan de plannen omschreven om een ontwikkeling in cultuureducatie te bewerkstelligen.

Voortgezet onderwijs (vo)
Het voortgezet onderwijs omvat het voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo), het hoger algemeen voortgezet onderwijs (havo), het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo) en het praktijkonderwijs.

BIJLAGE 2 – SCENARIO'S CULTUUREDUCATIE MET KWALITEIT

Om de ambitie van basisscholen op het terrein van cultuuronderwijs nu en in de toekomst te kunnen bepalen, werkt K&C met vier scenario's. Via het online evaluatieinstrument EVI kunnen scholen hun huidige stand van zaken en ambities op het terrein van cultuuronderwijs bepalen. De scenario's geven inzicht in waar de school staat en wat de volgende stappen kunnen zijn om de kwaliteit van het cultuuronderwijs te verhogen

Evi scenario's PO

Scenario 1

Visie
De school heeft de visie op cultuuronderwijs niet beschreven.

Deskundigheid
De school coördineert en bevordert de deskundigheid op het gebied van cultuuronderwijs niet.

Programma
De programmaonderdelen vertonen geen samenhang. Ze vinden incidenteel plaats en worden ad hoc gekozen.

Samenwerking
De school heeft ad hoc samenwerking of contacten met externe partners.

Scenario 2

Visie
De school heeft een eigen visie op cultuuronderwijs vastgelegd in een cultuurplan. De visie wordt gedragen en geëvalueerd door de directeur en de cultuurcoördinator (ICC'er of leerkracht cultuur bijvoorbeeld). Zij houden het team op de hoogte.

Deskundigheid
De school coördineert de deskundigheid op het gebied van cultuuronderwijs. Er is zicht op waar de deskundigheid zit.

Programma
De programmaonderdelen zijn enigszins op elkaar afgestemd, bijvoorbeeld in de vorm van een methode, cultuurmenu of projectweek. Hiervoor worden voldoende tijd en middelen gereserveerd.

Samenwerking
De school werkt samen met externe partners. De inhoudelijke keuzes liggen vooral bij de externe partner (door bijvoorbeeld het afnemen van cultuuraanbod).

Scenario 3

Visie
De school heeft een eigen visie op cultuuronderwijs die als apart onderdeel is uitgewerkt in een schoolplan. De visie wordt met het team ontwikkeld en minimaal jaarlijks geëvalueerd.

Deskundigheid
De school bevordert deskundigheid bewust en gericht. Kwaliteiten van teamleden worden gestimuleerd en ingezet. Hiervoor worden structureel tijd en middelen gereserveerd.

Programma
De school brengt – vanuit zelfbenoemde doelen – bewust samenhang aan in de programmaonderdelen door bijvoorbeeld samenhang met andere vakken of een leerlijn van groep 1 t/m 8. Hiervoor worden voldoende tijd en middelen gereserveerd.

Samenwerking
De school werkt structureel samen en onderzoekt met de externe partner hoe het aanbod kan aansluiten bij wat de school de leerlingen wil meegeven.

Scenario 4

Visie
De school heeft de visie op cultuuronderwijs geïntegreerd in haar bredere onderwijsvisie en opgenomen in het schoolplan. Het team voelt zich eigenaar van de visie en plannen, deze zijn een vast onderdeel geworden van de kwaliteitszorg van de school.

Deskundigheid
De school bevordert planmatig en structureel de deskundigheid van het team op het gebied van cultuuronderwijs. De school is op het vlak van cultuuronderwijs een lerende organisatie. Hiervoor zijn structureel tijd en middelen beschikbaar.

Programma
De school brengt – vanuit de zelfbenoemde doelen – bewust samenhang aan in de programmaonderdelen door bijvoorbeeld samenhang met andere vakken en een leerlijn van groep 1 t/m 8. Ook wordt verbinding gemaakt met buitenschoolse activiteiten, de voorschoolse educatie of het voortgezet onderwijs. Voldoende tijd en middelen zijn structureel aanwezig.

Samenwerking
De school werkt structureel samen en legt de afspraken over samenwerking met externe partners vast. De samenwerking is gericht op een optimale aansluiting van de inhoud van het programma bij wat de school de leerlingen wil meegeven. De school voert de regie over de samenwerking.

Evi scenario's VO

Scenario 1

Visie
De kunstvakdocenten werken vanuit eigen visies en ambities maar de overkoepelende visie en ambities voor cultuuronderwijs zijn niet beschreven in een cultuurplan.

Deskundigheid
Deskundigheid op het gebied van overkoepelend cultuuronderwijs wordt niet bewust gecoördineerd en alleen kunstvakgericht bevorderd. De kunstvakken worden gegeven volgens de eindtermen.

Programma
Lessen en activiteiten cultuuronderwijsbreed vinden incidenteel plaats en worden intuïtief of vanuit aanbod gekozen door docenten.
Ze vertonen onderling geen of geen bewuste samenhang.

Samenwerking
Er is incidenteel samenwerking of contact met externe partners (bijvoorbeeld culturele omgeving, andere scholen, netwerken, allianties en vervolgopleidingen).

Leerling
Docenten maken vanuit hun ervaring keuzes voor het programma waarvan zij weten dat deze werken en aansluiten bij wat leerlingen moeten kunnen en weten. Ontwikkeling en evaluatie van het onderwijs ligt bij kunstvakdocenten, leerlingen worden hier niet of nauwelijks bij betrokken.

Scenario 2

Visie
De visie op cultuuronderwijs is vastgelegd in een eigen cultuurplan en betreft de verschillende kunstvakken. Visie en ambities worden gedragen en geëvalueerd door de cultuurcoördinator en de kunstvaksectie(s). Zij houden de schoolleider op de hoogte.

Deskundigheid
De deskundigheid op het gebied van cultuuronderwijs wordt binnen de kunstvaksectie(s) gecoördineerd en bevorderd. Er is zicht op wie welke expertise heeft en tijd en middelen zijn beschikbaar om deze te vergroten.

Programma
De lessen en activiteiten binnen het cultuuronderwijs vertonen enige mate van samenhang, bijvoorbeeld in de vorm van kunstvakinhoudelijke doelen door de leerjaren heen, schoolbrede activiteiten of projectweken. Hiervoor zijn voorwaarden als voldoende tijd, middelen, (vak)lokalen en roosters op orde.

Samenwerking
De cultuurcoördinator en /of kunstvakdocenten werken samen met externe partners.
De inhoudelijke keuzes liggen vooral bij de externe partner (door bijvoorbeeld het afnemen van cultuuraanbod).

Leerling
De kunstvaksectie(s) maakt / maken keuzes voor het programma vanuit ervaring met waar de leerlingen op een bepaalde leeftijd toe in staat zijn en wat hen beweegt. Leerlingen worden incidenteel betrokken bij de ontwikkeling en evaluatie van het onderwijs.

Scenario 3

Visie
De overkoepelende visie op cultuuronderwijs betreft naast de kunst- ook cultuurvakken, zoals de taal- en maatschappijvakken. De visie is uitgewerkt in het cultuurplan en als apart onderdeel in het schoolplan opgenomen. Visie en ambities worden door schoolleider, cultuurcoördinator en kunstvaksecties ontwikkeld en minimaal jaarlijks geëvalueerd. Docenten van andere cultuurvakken worden hierbij betrokken.

Deskundigheid
De deskundigheid op het gebied van cultuuronderwijs wordt bewust gecoördineerd en bevorderd en richt zich op vakinhoud, beleid en samenhang in cultuuronderwijs. Hiervoor worden structureel tijd en middelen gereserveerd.

Programma
Er wordt bewust samenhang gecreëerd in de lessen en activiteiten binnen het cultuuronderwijs. Bijvoorbeeld door vakinhoudelijke doelen door de leerjaren heen te verbinden en / of activiteiten van verschillende cultuurvakken te combineren. Cultuuronderwijs krijgt voldoende tijd in het rooster en is zichtbaar binnen de school. Minimaal één kunstvak telt in de onderbouw mee en wordt als examenvak aangeboden.

Samenwerking
Voor lessen en activiteiten wordt structureel samengewerkt met externe partners. School en externe partner leren elkaars taal en doelstellingen begrijpen en onderzoeken samen hoe het aanbod kan aansluiten bij de schoolvisie.

Leerling
Door ervaring, evaluaties en te luisteren naar de leerlingen houden de kunst-, taal- en maatschappijdocenten oog voor de interesse, belevingswereld en ontwikkeling van alle leerlingen, wat er bij hen speelt en welke voorkeuren zij hebben. Deze kennis vormt de basis voor de invulling van het programma, met keuzemogelijkheden voor leerlingen.

Scenario 4

Visie
De overkoepelende visie op cultuuronderwijs is geïntegreerd in de bredere onderwijsvisie en het schoolplan. Het schoolteam voelt zich betrokken bij de visie op cultuuronderwijs en sluit hier waar mogelijk vanuit het eigen vak bij aan. Jaarlijks worden visie en ambities door de schoolleider, cultuurcoördinator en kunstvaksecties geëvalueerd, bijgesteld en gedeeld met alle docenten. Ook heeft een MT-lid cultuur in de portefeuille.

Deskundigheid
Deskundigheid van het team wordt planmatig en structureel bevorderd en docenten zijn zich ervan bewust hoe zij vanuit hun eigen expertise kunnen bijdragen aan cultuuronderwijs. De school is een lerende organisatie op het gebied van cultuuronderwijs. Hiervoor zijn structureel tijd en middelen beschikbaar.

Programma
Er wordt bewust samenhang gecreëerd tussen lessen en activiteiten cultuuronderwijs en andere vakken, schoolbrede activiteiten en projectweken. Vakinhoudelijke doelen en / of activiteiten van verschillende vakken worden verbonden met cultuuronderwijs. De leeromgeving daagt leerlingen uit om (uitingen van) cultuuronderwijs te initiëren, maken en tonen, bijvoorbeeld in een talentrichting. Eén of meerdere kunstvakken worden als examenvak aangeboden.

Samenwerking
De school werkt structureel en duurzaam samen met externe partners. In co-creatie ontwikkelen zij het cultuuronderwijscurriculum. De school voert de regie en bewaakt de aansluiting bij de schoolvisie. Aan de verbinding met het primair onderwijs en / of vervolgopleidingen wordt actief gewerkt.

Leerling
Cultuuronderwijs wordt samen met de leerlingen ontwikkeld en geëvalueerd. Door ervaring, evaluaties en gezamenlijk ‘onderzoek’ wordt door het schoolteam systematisch bewaakt dat het onderwijs blijft aansluiten bij de interesses, belevingswereld en ontwikkeling van alle leerlingen. Deze kennis is bepalend voor de keuzes en de invulling van het programma.

BIJLAGE 3 – RISICOANALYSE CMK GRONINGEN 2025-2028

Risico: kwalificatie personeel

K&C wil hoog gekwalificeerd en ervaren personeel inzetten voor de steunfunctie. Dit betekent dat wij van onze medewerkerkers vragen dat zij zowel expertise hebben op één van de kunst- of erfgoeddisciplines binnen het onderwijs, als algemene expertise op het gebied van de organisatie van het cultuuronderwijs. We zijn in staat geweest om een compact team te creëren met leden die qua kennis en ervaring alle kunst- en erfgoeddisciplines omvatten. De medewerkers hebben hun netwerk opgebouwd in de provincie. Vanwege de specifieke expertise en het uitgebreide netwerk is het personeel bij uitval moeilijk te vervangen.

Incidenteel hoog risico vanwege twee gepensioneerden in komende beleidsperiode.

Maatregel 1: Blijven investeren in huidige personeel via de lerende organisatiedoelen.
Maatregel 2: Investeren in toekomstig personeel via stagiaires en door de Noordelijke opleidingen te betrekken bij onze werkzaamheden (Rijksuniversiteit Groningen en Hanzehogeschool: pabo, Prins Claus Conservatorium en Minerva).

Risico: Herziene kerndoelen

De nieuwe kerndoelen zijn nog niet door de regering vastgesteld. De uitgangspunten voor de nieuwe kerndoelen zijn wel bekend, maar de uitwerking vindt nog plaats. Herziening van de kerndoelen betekent niet dat de onderwijsprogramma's herzien moeten worden.

Maatregel 1: K&C houdt vanuit de steunfunctie de ontwikkelingen op het gebied van de kerndoelenherziening nauwgezet in de gaten.
Maatregel 2: Er wordt ingezet op de aansluiting van de huidige programma's bij de nieuwe kerndoelen.

Risico: culturele diversiteit

Het team van adviseurs in Groningen is weinig cultureel divers. De man-vrouwverhouding en verhouding van verschillende culturele achtergronden is te eenzijdig. Hoewel het team een goede afspiegeling is van het onderwijswerkveld (veel wit en veel vrouwen) lopen we het risico om te weinig aan te sluiten bij bepaalde groepen in de Groningse samenleving.

Maatregel 1: K&C heeft in 2023 een diversiteitsscan van de eigen organisatie laten uitvoeren. Daaruit bleek dat K&C al het een en ander doet om sociale ongelijkheid te verminderen. Maar we zijn er nog niet. Zo zouden we meer mensen met verschillende culturele achtergronden kunnen inschakelen bij onze werkzaamheden. Hier hebben wij oog voor. De diversiteitsscan wordt elke vier jaar herhaald. Daarnaast gaan we in 2024 een diversiteitsscan van ons werkveld maken. Dat betekent dat we de kenmerken van de omgeving in termen van diversiteit en inclusie beschrijven en hoe wij ons tot die omgeving verhouden. Er is een werkgroep diversiteit en inclusie samengesteld en er zijn concrete doelen benoemd, zoals:

- Jaarlijkse studiedag om bewustzijn te vergroten en gezamenlijke actiepunten te bepalen.
- Monitoring van bewustzijn via functioneringsgesprekken en projectevaluaties (jaarlijks).
- Reflectie op de voortgang in het jaarverslag van K&C (jaarlijks).

Maatregel 2: Samenwerken met collega-instellingen die wel een cultureel divers team hebben (bijvoorbeeld Noordstaat of Club Guy en Roni).
Maatregel 3: Deelname aan het Groningse programma ATANA Divers en Inclusief aan de Top om de diversiteit in onze Raad van Toezicht te vergroten. In 2024 start een trainee.

Risico: verloop personeel

Het verloop van leerkrachten, docenten en directieleden in het onderwijs is groot. Investeringen in hun deskundigheid via ons nascholingsprogramma zijn daardoor regelmatig niet duurzaam. Dit is een risico voor gewenste innovaties.

Structureel hoog risico door het grote verloop en de moeilijke arbeidsmarkt.

Maatregel 1: Dit gegeven volgen en direct investeren in de relatie met nieuwe contactpersonen op scholen.
Maatregel 2: Inzetten op borging door afspraken over ambities voor het cultuuronderwijs vast te leggen in schoolplannen en gemeentelijke convenanten.
Maatregel 3: Nascholingsprogramma blijvend aanbieden en flexibel en proactief blijven inspelen op de vragen.

Risico: tekort aan kunstvakdocenten

Er is een tekort aan kunstvakdocenten die in de provincie cultuuronderwijs op school kunnen geven.

Structureel hoog risico in het bijzonder in de regio.

Maatregel 1: Samen met de Hanzehogeschool bieden we een opleiding voor kunstvakdocenten om in het primair onderwijs een vaste plek te kunnen krijgen. Dit leidt tot meer kennis en draagvlak voor cultuuronderwijs in de school en tot meer bestaanszekerheid voor culturele zzp'ers.
Maatregel 2: Aansluiten bij het Nationaal Programma Groningen en Nij Begun om meer mogelijkheden te creëren in de provincie voor jonge cultuureducatiemakers.
Maatregel 3: Samenwerking versterken met de kunstopleidingen en de mbo-opleidingen op het gebied van de kunsten om de inzet van kunstvakstudenten in de regio te bevorderen.
Maatregel 4: Samenwerking met Tijd voor Toekomst en School en Omgeving. Het afstemmen van programmering en nascholing leidt tot een verbreding van het aantal opdrachtgevers voor culturele zzp'ers.

Risico: afhankelijkheid subsidie

K&C is voor de uitvoering van CMK Groningen afhankelijk van subsidies uit andere bronnen (steunfunctie in Groningen, regiomakelaar). Wanneer deze subsidies niet worden gegeven is er geen slagkracht vanuit K&C om bepaalde doelen te realiseren.

Maatregel: Accepteren. Bij het uitblijven van externe financiering kunnen mogelijk onderdelen uit het CMK-plan niet worden uitgevoerd.

Risico: verhouding steunfunctie en uitvoering CMK

Potentieel risico 'wie betaalt, bepaalt'. Met de intrede van de samenwerkingsovereenkomsten (2021) ontstaat er een spanningsveld tussen de onafhankelijkheid van K&C en haar rol als penvoerder. De betrokkenheid van de adviseur kan kwaliteit toevoegen aan de CMK-plannen van scholen, maar het is niet wenselijk dat de adviseur een bepalende rol krijgt. De visie van de school is leidend.

Maatregel 1: Duidelijke interne rolverdeling: adviseur geeft onafhankelijk advies aan de school, de projectleider beslist over de overeenkomsten en toetst de begroting.
Maatregel 2: Vooraf scherpe kaders over wat binnen de regeling CMK mogelijk is.
Maatregel 3: Een beleidsadviesgroep die K&C gevraagd en ongevraagd adviseert over inhoudelijke keuzes binnen CMK Groningen.

Risico: stijgende personeelskosten

De afspraken binnen de cao en andere prijsverhogingen leiden tot hogere kosten. Daar staat op dit moment nog geen indexatie van de subsidie(s) tegenover. Dit leidt tot minder inzet van personeel waardoor doelen deels niet volledig gehaald gaan worden. Ook de invoering van de Fair Practice Code leidt tot prijsstijgingen.

Incidenteel hoog risico. Recente salaris- en prijsverhogingen zijn niet op te brengen met huidige subsidies.

Maatregel 1: Bij overheden aandringen op extra meerjarige indexatie van de subsidie(s).
Maatregel 2: Aanvullende financiering realiseren vanuit landelijke fondsen door veel te investeren in het landelijke netwerk.

Risico: Herziene kerndoelen

De nieuwe kerndoelen zijn nog niet door de regering vastgesteld. De uitgangspunten voor de nieuwe kerndoelen zijn wel bekend, maar de uitwerking vindt nog plaats. Herziening van de kerndoelen betekent niet dat de onderwijsprogramma's herzien moeten worden.

Maatregel 1: K&C houdt vanuit de steunfunctie de ontwikkelingen op het gebied van de kerndoelenherziening nauwgezet in de gaten.
Maatregel 2: Er wordt ingezet op de aansluiting van de huidige programma's bij de nieuwe kerndoelen.

Projectplan Cultuureducatie met Kwaliteit 2025-2028

April 2024